

Universitätsbibliothek Wuppertal

Omnia Divini Platonis Opera

Plato

Basileae, 1551

Dialogus tertius (argumentum)

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-245](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-245)

non effem huius sententiæ, quod deceat ciuitatē istam, aut hunc uirum ebrietati aliquando indulgere. Sed multo magis quam Cretenſium Lacædemoniorumq; uſum Carthaginſium legem probarem, ut nunquam in caſtris quiſquam guſtare uinum audeat, ſed toto illo tempore aqua bibatur, & in ciuitate nunquam uini uſum ſeruo uel ſeruæ concederem: Sed nec magiſtratibus toto eo tempore quo magiſtratu funguntur. Gubernatores etiam atq; iudices munus ſuum ſubituros à uino penitus prohiberē. Deliberaturos quoque de rebus non omnino negligendis. Ac nulli penitus interdū uinum cōcederem, niſi exercitationis corporeæ morborumq; cauſa hoc potu opus fuerit, neq; etiam nocte uiro uel mulieri quando liberis operam dare uolunt. Plura etiam referri poſſent, in quibus homines legis rectæ mentisq; compotes uino abſtinerent. Quapropter ſecundū hanc rationem, nec multis ciuitati uineis opus eſſet, Atqui & reliqua agricultura, omnisq; uiuendi norma ordinem ſuum teneret, ac uini uſus ſerme omnium moderatiſſimus & parcifiſſimus eſſet. Hic itaq; ſermoni de uino hoſpites, ſi uobis quoq; uidetur, colophon impoſitus ſit, CLIN. Probe dictum. Quare & nobis ita uidetur.

ARGUMENTVM MARSILII FICINI IN DIALOGUM tertium de Legibus.

QUEMADMODVM medicus ſanitatē corporis, ita legum auctor ſpectat animi ſanitatē. Quoniā uero omnibus optabilius eſt ualeitudinem proſperam retinere ne pereat, quam recipere pereuntē, idcirco præcipuum utriuſq; tam ciuilis, quam medici inſtitutum eſt, ſeruare ſiue corporis ſiue animi ſanitatē: ſequens uero utriuſq; conſiliū eſſe uidetur optimum, ſiue corpori, ſiue animo habitum, ſiquando amiſſus fuerit, reſtituere. Quamobrem & apud Platonem & apud ueritatem ſcriptores illi legum contemnendi cenſentur, qui ſubito qua cenſura ſcelera perpetrata ſunt puniendā, decernunt: Qua uero ratione homines ita orientur, nutriantur, erudiantur, ut ſcelera perpetrare nolint, nō prouident. Nemo igitur admiretur Platonem noſtrum firmiſſimæ ſanitatis animi ſtudioſum, tam in libris Legum quam de Republica diu per multa quæ uidentur leuia, & ad educandos pueros adoleſcentesq; pertinent, accuratius diuerſari. Sic enim decet diligentiffimum animorum medicum facere, eosq; ſtatim natos ita componere, ut uel quaſi unā cum firma ſanitate geniti uideantur, uel ſaltem etate adoleſcente, ſanitas animi pariter coaleſcat. Hinc itaq; præcedens illa libri Legum primi ſecundiq; diligentia in omni muſicæ ludiq; genere atq; conuiujs. Dum enim de auctoris legum officio diſputat, præcipuum eius, id eſt, circa pueros, & adoleſcentes ſtudium, ante omnia iudicat declarandū. Vbi meminiffe te uolo, quanta cautione ad potum uini iudicauerit accedendū, ut non liceat quotidie bibere, neque cuiſlibet, neq; ad cuiuſq; libidinē, ſed in ſolemnibus diuitatibus conuiujs, & tunc quidem uiris & moderate, raro uero merum, ſub arbitro tamen & iudice. Alioqui memineris & quantum probet, ut nō liceat in caſtris militibus guſtare uinum, neq; in ciuitate ſeruis, neq; magiſtratibus, neq; gubernatoribus & iudicibus ipſo iudicij tēpore, neq; uiris mox de rebus magnis deliberaturis, poſtremo neq; uiro uel mulieri ea hora qua liberis operam dare conſtituunt. Hæc operæ præcium fuerit diligēter commemorari. Pergamus iam ad proprium libri tertij argumentū. Cum igitur lex ipſa ciuitatis, id eſt diſciplinæ ciuilis forma ſit, ciuitas autem forma ſit ciuitatis, haud ab re de legibus tractaturus multa de ciuitatis ciuitatisq; initio diſputat. Ambigit autem utrum genus humanum fuerit ab æterno necne, ſimiliterq; de mundo. Et quod alicubi tempus nominat infinitum haud quaquam ſine principio proprie atq; ſine ſignificat, ſed noſtris potius cōputationibus infinitum: ideoq; dicit ſæpe tempus inextimabile potius quam inmeſum. Atqui et in ſexto ſimiliter ambigens ſententiā ita diſiungit, Hominum generatio aut nunquam inceperit, aut inextimabili ante nos temporis lōgitudine cœpit. Inextimabile uero forſan dicit, ſiquis nō ſolum annos ſolares, ſed etiam lunares, & dies & horas numerare contenderit. Satis autem Chriſtiano fuerit, philoſophum mundi æternitatem non affirmari. Sed quidnam de mille amorum millibus his Moſaici dicent? Fortè Platonem Aegyptiorū more breuiſculos annos cōputariſſe. At uero & de his, & de mundi illuuiionibus opportuniſſe agitur in Timæo. Iam uero ad ipſam materiam legū, id eſt, ciuitatem ciuitatemq; reuertamur. Quatuor ciuitatis figuræ præcipue numerantur. Prima quidem ſtatim poſt generis humani calamitatem in ſuperſtite quodam eius ſemine ſeruato, uel altiffimorum montium beneficio, uel diuina potius prouidentia. Tunc enim probabile eſt filios nepotesq; patris familiaris imperio paruiffe. Quod quidem imperium ſola conſtat lege naturæ. Secunda figura inter familias plures iam inter ſe uel oppido, uel uallo quodā ſimili cōgregatas, cōgregatas inq; tum indigentia mutua, tum metu ſeruarū. Sed ab ipſo cœtus huius exordio ueriſimile eſt tot gubernandi formas, quot et domicilia extitiſſe, opinionibus inter ſe moribusq; longe diuerſas. Ob quam diuerſitatem mutuis ſubortis iniurijs coacti ſunt communes quosdam arbitros et iudices rectoresq; cōſtituere. Vnde tertia iam orta eſt ciuilis diſciplinæ figura, à præcedente uidelicet iniuſtitia du

cens originē. Probabile uero est eiusmodi rectores urbis, cōmunes præscripsisse ciuitati leges, postquā honestissi-
 mas quasq; domiciliū leges considerauerunt, per easq; rei familiaris disciplinā ad disciplinam Reipub. tran-
 sulerunt. Quarta deniq; figura est in quodam gentiū regno: ubi plures inter se urbes in eandem uoluntatem com-
 munemq; legē ita conueniunt, quemadmodū in urbem unam familie plures. Prima quidem figurā extra urbem est
 per leges singulas, natura, ratione, uoluntate consistens. Secunda uero iam in urbe, sed per singulas adhuc domici-
 liorum leges, indigentia quadam metuq; congregata. Tertia in ciuitate per leges iam communes, occasione iniusti-
 tiæ, iustitiā colens. Quarta ex pluribus ciuitatibus per eandem uoluntatē legemq; similem congregatur. Inter hæc
 admonentur poetæ ad canenda diuina: Vbi dicitur poetarū genus diuinum esse, agiq; deo. Admonentur quoq; au-
 tores legum, ut neq; arduas neq; uolentas ferant leges, sed leues, quoad fieri potest atq; suaues. Præterea exemplo
 quodam historico, principale profectur disputationis huius consilium, de præcipua condendarū legum & opti-
 ma ratione. Quæ quidem hinc maxime sumit exordium, si autor in his ferendis uniuersam quidem ciuium uirtutem
 spectet, maxime uero maximam omnium atq; ducem. Nemo uero dubitat uirtutes alias à prudentia tanquā inferio-
 ra membra à capite duci. Hanc utiq; tam necessariam nobis esse quam nobilem ex eo confirmat, quod omnes cōmu-
 ni uoto id optant in primis, ut humana omnia pro sui desiderio succedant atq; gerantur: eumq; cui ad uotū cuncta
 succedunt, beatissimū fore omnium arbitrantur. Plato uero contra infert, miserrimum fore illum cuius cupiditates
 quotidie sequantur euentus, nisi tanta sit prudentia præditus, tantaq; per prudentiā animum moderatione regat,
 ut uera discernat bona, & quæ ratione secreuit neglectis alijs appetat. In his admonet non esse optandum uel oran-
 dum ut omnia cupiditatem nostram sequantur, imò ut cupiditas rationem. Tangit & congruam filij ad patrem,
 patris ad deum comparationē. Cupit certe et precatur sibi puer euenire quàm plurima quasi bona, quæ pater inte-
 rea ne accidant deprecatur tanquam mala. Similiter uana & noxia uota hominum cælestis pater quotidie detesta-
 tur. Neq; refugium ad euitanda fallacia uota ullum nobis est, excepta prudentia. Huic ergo per ciuium animos pro-
 pagandæ legifer in primis incumbet publicæ studens felicitati. Tanta enim prudentiæ perfectio est, ut & optanda
 doceat exoptare atq; comparare, & comparatis ea potissimū uti ratione qua profint. In his autem felicitas ciuita-
 tis tota consistit. Quemadmodū uero ciuitatem seruat prudentia, ita destruit imprudentia, quam nominat ignoran-
 tiam. Non ignorantiam inquam uel literarū proprie uel artis cuiusdam uel externorū quorundam à nobis alieno-
 rum, sed ignorantiam boni, ut alibi sepe dicit atq; hic significat. Sed addit eam esse & priuatim & publice perni-
 ciosissimam ignorantiam, per quam quis nesciat ita suum animū temperare, ut rationis suæ tanquam reginæ legi-
 bus sensus quasi populus legitime educatus obediat: adeo ut non alia prosequatur & fugiat, nec alijs aliter ue gau-
 deat atq; doleat quàm rationis instituta præscribant. Quicumq; ignorantia eiusmodi occæcantur, etiam si ingenio
 fisisimi atq; literatissimi sint, ignorantes à Platone censentur. Qui uero temperati sunt, prudentes ab eo iudicantur
 atq; scientes, etiam si literas nesciant. Prohibet deinde magistratum illi tribui gubernandum qui propter inconti-
 nentiam gubernare se nesciat. Neq; confidit ciuitatem sub eo recte feliciterq; componi, in cuius animo ciuitas quæ-
 dam est incomposita simul & misera. Quamuis autem septem numeret deinceps rationes quæ ad dignitatē impe-
 randi conducere apud plurimos iudicantur, scilicet, Paternitas, Nobilitas, Dominatio, Potentia, Senectus, Pruden-
 tia, Sors, tamen unicā ipse præ cæteris eligit, id est prudentiā, dicens hanc esse propriam dignitatis imperatoris
 rationem, scilicet, ut prudentiores ubi imperent, imprudentiores obtemperent. Quemadmodum & oculorū offi-
 cium est ducere, pedū uero ministeriū peragere. Item sicut in qualibet arte præsertim nauigatoria et militari &
 medicina, eius quidem qui plus intelligit, est præcipere, eius uero qui minus ea in re cognoscit est exequi: ita et in
 arte ciuili, partim uniuscuiusq;, partim familie, partim ciuitatis gubernatrice, illi apprimè oēs parere debet, qui
 præ cæteris quid potissimū humane salutis cōducatur intelligit. Lex ergo communē optans prudentiā, prouidebit ut
 præter puerilem eruditionem ad prudentiam conferentem, munerum quoq; publicorū gradus pro ipsius pruden-
 tiæ gradibus ubiq; distribuantur. Ac ne imprudenter horum gubernacula committantur, sanciet ne mera & ingēs
 imperandi autoritas concedatur: sed omnes quidem subijciet legibus, reges autem cum senatu cōiunget, senatū cū
 consilio populari. Cauebit in primis ne unquā superba lasciua cupiens plus posse quàm leges, diffensionē pariat
 & ruinam. Studebit ut totum ciuitatis corpus quo ad fieri potest liberum sit, prudens & amicū. Liberū quidem,
 ut possit quilibet patriæ suæ consulere: prudens autē ut sciat: amicū rursus ut uelit. Meminerit tria hæc in ea ciui-
 tate facilius conuenire, quæ inter unius ac populi potentiam obtinet medium, ut neq; unius se totam subdat imperā-
 tis arbitrio uel potentia paucorum, neq; quemlibet absq; delectu recipiat consultorem: sed plurimū quidē optima-
 tū constet gubernatione, nonnihil quoq; habeat regij, nonnihil insuper popularis. Circumspectet mores fortunæq;
 principum, quo perspiciat ciuitatum regnorūq; exitium maxime omnium ex delitioso luxuriosq; adolescentū ui-
 rorumq; uictu procedere. Quippe cū nemo ex huiusmodi uita uirtute præstans euadere possit, sed æger necessario
 fiat, fragilis, & inflatus, & cæcus. Mandabit propterea temperantiam ab omnib. maxime coli, sanciens eos potis-
 simum honorari, qui temperatissimi omnium iudicio cōprobentur. Neq; patietur fortitudinē ab ullo absq; tempe-
 rantia possideri, quasi rem ciuitati ualde periculosam. Quin imò neq; multarum rerum peritiam absq; iustitia tan-

quam grauius nociturã. Summatim uero in primo honoris gradu, dotes animi si cum temperantia mixte fuerint collocabit, his corporis subijciat bona, bonis corporis simul et animi externa seruire mandabit. Prohibebit quoque nimiam libertatem, uetabit et nimiam seruitutem. Nam nimia quidem seruitus amicitiam, id est et beneuolentiam populi erga principem, et charitatem erga patriam e medio tollit, adeo tollit ut leui de causa uel princeps, uel patria pereat. Libertas uero nimia lasciuiam primo parit: deinde contemptum legum, post hæc frequentes seditones et extremam denique seruitutem. Nemo uero miretur Platonem et hic et sepe alibi ludos, siue potius studia musice magnificere, quasi ad permutandos in utranque partem mores tam publice quam priuatim possint quamplurimum. Nam ea tempestate et familiare omnibus et palam frequentissimum erat huiusmodi studium: quod autem ab omnibus fit atque continue, non minorem ferme in animum uim habet quam aer in corpus. Præterea quæ apud medicos parum cautos habentur leuia, apud Platonem obseruantissimum humani generis medicum haud contemnenda censentur. Descendit post hæc ad superiorum epilogum. In quo epologo posset quispiam clausulam illam, Si uero quicquam et quæ sequuntur, ita forsitan legere. An uero quicquam contulerimus nec ne? Quis redarguet? Cum inter nos omnia dicta fuerint. Sed ista tu uideris.

DIALOGVS TERTIVS DE LE GIBVS VEL DE LEGVM LATIONE.

Initium ciu-
lis discipli-
næ

HÆC quidem ita se habeant. Ciuilis autem disciplinæ initium quod nam fuisse dicemus? An non hinc facillime ipsum quis optimeque inspiciet? CLIN. Vndenam? ATHEN. Vnde ciuitatum quoque incrementum & ad uirtutem & ad uitium licet inspicere. CLIN. Vnde dicis? ATHEN. Reor equidem à longitudine infinitateque temporis, rerumque in eo mutationibus. CLIN. Quo pacto id ais? ATHEN. Age dic, si habes, ex quo urbes ciuilesque hominum institutiones coeperunt, quanta temporis præcesserit multitudo. CLIN. Nequaquam id facile. ATHEN. Infinitum utique hoc & impossibile cogitatu. CLIN. Sic est omnino. ATHEN. Nonne innumerae in hoc tempore condita sunt ciuitates, totidemque destructae, quæ omni ciuilis uitæ conditione passim usæ sint, factaeque modo maiores è minoribus, modo minores è maioribus: peiores quoque ex melioribus, & contra, ex peioribus meliores? CLIN. Necessarium id quidem est. ATHEN. Huius igitur mutationis causam excogitemus, si possumus. Fortassis enim primam uitæ ciuilis causam mutationemque nobis ostendet. CLIN. Probe loqueris. Quare & te oportet quid hac de re sentias diligenter exponere: & nos at tente auscultare. ATHEN. Num igitur præsci sermones ueritatem aliquam habere uidentur. CLIN. Quinam? ATHEN. Multos uidelicet hominum interitus ex diluuijs morbis alijsque pestibus olim accidisse, ex quibus pauci homines superstites fuerint. CLI. Valde id cuique uerissimile. ATHEN. Age iam de multis unum hoc exitium quod illuione factum est perspiciamus. CLIN. Quid in hoc cogitare nos iubes? ATHEN. Nempe eos qui cladem tunc euaserunt, montanos quosdam & pastores fuisse, in montium cacuminibus pauca femina ad propagandum genus hominum conseruata. CLI. Patet. ATHEN. Atqui necesse est eos & artium fuisse expertes, & auaritiæ contentioniisque studia inter ciues ceterasque aduersus alios astutias ignorasse. CLIN. Consentaneum id quidem. ATHEN. Ponamus etiam campestris & maritimas urbes subito illo tempore perisse. CLIN. Ponamus. ATHEN. Instrumenta igitur omnia & quaecumque artium siue ad disciplinam ciuilem, siue ad facultatem aliam pertinentium, extabant inuenta, concidisse illis temporibus asseremus. Quomodo enim o uir optime si hæc in sempiternum ita se ut modo habentia permansissent, nouum quicquam alicui esset inuentum? CLIN. Nempe quia innumerabilis quaedam multitudo annorum ignorabatur ab illis. Mille autem anni uel duo millia intercessere ex quo quicquam dicitur, partim Dædalo, partim Orpheo, partim Palamede inuentum. Sicut quæ ad musicam pertinent, Marsyæ & Olympo: quæ ad lyram, Amphioni attribuntur: aliæque alijs multa, ut ita dicam, heri & nudius tertius adinuenta. ATH. Videsne Clinia prætermissum abs te esse amicum, qui uere heri fuit? CLIN. An Epimeniden dicis? ATHEN. Hunc equidem. Longe enim hic nouarum rerum excogitatione omnibus apud uos excelluit, o amice. Quod sanè uerbis olim Hesiodus diuinauit, re autem